

ΓΑΛΑΤΙΚΩΝ Α.

— 000 —

Περὶ Γαλατίας ἢ Γαλλογραικίας προκειμένου, φέρ' ἄλλ' ἄττα περὶ αὐτῆς διαλάβωμεν.

Οἱ Γαλάται ἢ Γαλλογραικοί, οὗς ἰδίως ἐνταῦθα ὁ λόγος ἀποδέλπει, ἀπόγονοι ἦσαν τῶν τὴν Εὐρώπην οἰκούντων ποτὲ Γαλατῶν ἢ Κελτῶν (Galli Celtae, Caulois, Celtes Gallien) μεταβάντες εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν κατὰ τὴν τρίτην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα.

Καθόλου δὲ οἱ Γαλάται ἢ Κελτοὶ εἰσὶ κλάδοι τῆς μεγάλης Ἰνδογερμανικῆς φυλῆς ἐξ Ἀσίας τὴν ἀρχὴν ἐχούσης, ὅπερ, εἰ καὶ ἱστορικῶς δὲν ἀποδεικνύεται, ἀλλ' ὅμως ἰκανῶς ἐδείχθη ἐκ τῶν ἐπιμόνων γλωσσικῶν ἐρευνῶν τῶν νεωτέρων σοφῶν. Οἱ Κελτοὶ ἐξστεινόντο ποτε ἐπὶ μέγα τῆς Εὐρώπης μέρος, ἰδίως δὲ πῆς δυτικῆς.

Παραλείποντες τὴν ἰσως ἀμφίβολον ἐγκατάστασιν αὐτῶν ἐν τῇ Β' Γερμανίᾳ, ἐπὶ τῶν ἱστορικῶν ὅμως χρόνων βλέπομεν αὐτοὺς οἰκούντας ἰδίως ἐν τῇ πέραν τῶν Ἀλπεων ἢ ὑπεραλπεῖω Γαλατίᾳ (Gallia Transalpina) καὶ ἐν ταῖς Βρεταννικαῖς νήσοις. Οὗτοι δὲ ὑποδιηροῦντο εἰς πολλοὺς κλάδους· οἷον οἱ ἐν τῇ ὑπεραλπεῖω Γαλατίᾳ εἰς ἰδίως Γαλάτας ἢ Κελτοὺς, εἰς Βέλγας, ἔτι δὲ καὶ Ἀκυϊτανούς μετέπειτα (1). Οἱ δὲ ἐν ταῖς Βρεταννικαῖς νήσοις (Britanni ἢ Britonnes) εἰς Βέλγας, ἐνταῦθα χρόνῳ μεταναστεύσαντας, Καληδονίους καὶ Ἰβερτίους.

Διὰ τῶν μεταναστάσεων ὅμως ἰδίως ὑπὸ τῶν Γαλατῶν γενομένων τὸ Κελτικὸν φύλον πολὺ ἐξετάθη. Ἐπὶ Ἡροδότου ἔτι Κελτοὶ κατοικοῦν ἐν διαφόροις χώραις τῆς Ἰσπανίας, οἵτινες ἀναμιχθέντες μετὰ τῶν ἀρχαίων αὐτόθι κατοίκων Ἰσθῶν ἀπετέλεσαν τὸν ἰσχυρὸν Κελτιβηρικὸν κλάδον. Ἐν τῇ βορείῳ Ἰταλίᾳ ἐκ τοῦ 600—400 π. Χ. ἄλλεπαλλήλως Κελτικὰ φύλα εἰσῆλθασαν ὑπὸ τὸν Βελοθήσον καὶ μονίμως ἐν αὐτῇ ἐγκατέστησαν, ἧτις ἀπ' αὐτῶν ἐκλήθη ἐντεῦθεν τῶν Ἀλπεων Γαλατία, ὑποδιαιρουμένη διὰ τοῦ διαρρέοντος Πάδου ποταμοῦ, εἰς ἐνθεν καὶ πέραν τοῦ Πάδου Γαλατίαν ἢ Κισπαδαγὴν Γαλατίαν καὶ Τραγσπαδαγὴν (Gallia Cisalpina, Gallia Cispadana atque Gallia Transpadana). Εἰς δὲ τὴν μεταξὺ τοῦ ἐν Γερμανίᾳ Ἐρκυνίου δάσους (Μέλανος δρυμοῦ) (2) καὶ τῶν Ἀλπεων χώραν μετηνάστευσαν ὑπὸ τὸν Σεγόθησον, ἀδελφὸν τοῦ Βελοθήσου, Κελτικὰ φύλα οἱ Βοῖοι, καὶ ἐγκατέστησαν ἐν αὐτῇ, ὀνομάσαντες τὴν χώραν Βοεμίαν ἀπ' ἐκυτῶν (Boiohemum) (3). Οὗτοι διωχθέντες ὕστερον ὑπὸ τῶν Μαρκομάνων, Γερμανικοῦ φύλου, ἔφυγον τὴν ἐξ αὐτῶν αὐθις κληθεῖσαν Βοϊαρίαν ἢ Βαβαρίαν. Ἐξετάθησαν δὲ οἱ Κελτοὶ

(1) Jul. Caes. Comm. de Bell. Gal. 1, 1. ἔτι Στράβ. Γεωγρ. Δ. 1. «Ἐπειδὴ δὲ ἔστιν ἡ ὑπὲρ τῶν Ἀλπεων Κελτικὴ . . . Οἱ μὲν δὲ τριχῆ διέρουσι, Ἀκυϊτανούς, καὶ Βέλγας καλοῦντες καὶ Κέλτας.»

(2) Schwarzwaldes oder Don'sches Mittelgehigen.

(3) Τίτ. Λίβ. β: ἐλ. γ, 34.

καὶ πρὸς νότον τοῦ Δουνάβεως μέχρι τῆς Παννονίας (Οὐγγαρίας) καλούμενοι Βινδέλιχοι, Ραιτοὶ, Νωρικοὶ καὶ Ταυρίσκοι, οἵτινες ἐν ταῖς μετέπειτα εἰσβολαῖς τῶν βαρβάρων Γερμανικῶν στυφῶν ἀπεσθῆσαν ἢ σχεδὸν τι ἐξεγερμανίσθησαν (4). Ἢδὴ περὶ τὸ τέλος τῆς τετάρτης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, Κελτικὰ φύλα, ἰδίως οἱ Σκορδίσκοι ἐν Σερβίᾳ, φαίνονται ἐκβαλόντα τοὺς ἐκεῖ οἰκούντας Τριβαλλοὺς Θράκας. Ἐνταῦθεν ληστρικαὶ αὐτῶν συμμορίαί, ὡς ἡ ὑπὸ τῶν Βρένων εἰς Δελφούς τῇ 280 π. Χ. εἰσῆλθασαν εἰς Μακεδονίαν, Ἑλλάδα καὶ Θράκην. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ συνέστησαν βασιλεῖον ἴδιον Τύλη καλούμενον, ὅπερ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Θρακῶν κατελύθη. Ἐκ τῶν Σκορδίσκων τούτων, τῶν ἄλλως Ἰλλυρικῶν Κελτῶν, ἀπάρτισθησαν τὰ ληστρικά στίφη τῶν Τολιστοβογίων, Τρόκμων καὶ Τεκτοσάγων, ἃ τινὰ περὶ τὸ 180 π. Χ. μετέβησαν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐγκατέστησαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσῃ Γαλατίᾳ ἢ Γαλλογραικίᾳ (2).

Τοιοῦτοι καθόλου οἱ Κελτικοὶ οὗτοι λαοὶ καὶ τοιαῦται αἱ μεταναστάσεις αὐτῶν εἰς διαφόρους χώρας. Ἦσαν δὲ σφόδρα φιλοπόλεμοι, δὲν ἤρκοῦντο εἰς ἕν κατόικον χώραν, ἀλλὰ θελγόμενοι ἐκ καλλιτέρων ἄλλων, ἰσως κέρδους τοῦ σφετέρου ἕνεκα οἱ παρ' αὐτοῖς δυνατώτατοι καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς, ἠγοῦντο περιτρέχοντες πολλὰς χώρας, λεηλατοῦντες καὶ τοὺς ἐγγωρίους ἀναστάτους ποιῶντες (3). Θέλομεν λοιπὸν ἐκθέσει ἐν τοῖς ἐφεξῆς τὰς Γαλατικὰς ἐπιδρομὰς εἰς τε τὴν Ἰταλίαν καὶ πρὸς ἀνατολὰς, τελευταῖον δὲ τὰ κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Μ. Ἀσίαν ὑπ' αὐτῶν κληθεῖσῃ χώρᾳ Γαλατίᾳ.

Α'. Γαλατικαὶ ἐπιδρομαὶ εἰς Ἰταλίαν.

Αἱ εἰς Ἰταλίαν Γαλατικαὶ ἐπιδρομαὶ ἤρξαντο κατὰ τὴν παράδοσιν βασιλεύοντος ἐν Ρώμῃ Ταρκυνίου Πρεσβυτέρου (περὶ τὸ 600 π. Χ.) (4) ἐξηκολούθησαν ἐφ' ἐξῆς ἐγκαταστάντες μονίμως εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος, ὀριζόμενοι πρὸς δυσμὰς μὲν ἀπὸ τῶν Κοττικῶν καὶ Γραικῶν Ἀλπεων, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀθήσιος ποταμοῦ, ὅστις διέρει αὐτοὺς τῶν πρὸς ἀνατολὰς Οὐενέτων, πρὸς βορρῆν ἀπὸ τῶν Πεγνίνων καὶ

(1) Περὶ τῶν λαῶν τούτων καὶ τῶν χωρῶν, ἐν αἷς κατοικοῦσαν, ὅρα Spruner's Atlas antiquus No 6, 7, 8, 11—Gotha 1856, εἰς ὧν γίνονται ἀπεσαι αἱ ἐνταῦθα παραπομπαί.

(2) Τοῦ οὕτως ἐξηκλωθέντος Κελτικοῦ φύλου σώζονται σήμερον ὁμιγεῖς ὡς τὸ δυνατόν Κελτοὶ ἐν τῇ μικρῇ Βρεταννίᾳ (Kleinbritannien) τῆς Γαλλίας, ἐν Σκωτίᾳ, Οὐάλλῃ, Ἰρλανδίᾳ, ἐν τῇ νήσῳ Μοναπία (Man) κειμένη ἐν τῇ Ἰρλανδῇ καὶ θαλάσσῃ, (περὶ τῶν ἀξίων πολλῆς περιεργείας κατοίκων τῆς νήσου ταύτης ἐπιθετὸ ἄρθρον Man ἐν Allgemeine Deutsche Real Encyclopaedie oder Conversations-Lexicon Zehnter Band, σελ. 142 Leipzig 1853) ἐν μέρει τινι τῶν Ἀλπεων οἱ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Graubünden (ἐν Ἑλβετίᾳ) οἰκούντες Ρουμόνοι ἢ Λαδίνου καὶ εἰ τινες ἄλλοι βαρβαρῶν ἐκφυλιζόμενοι.

(3) Στράβ. Δ'. 4. «Τὸ δὲ σήμερον φύλον, ὃ νῦν Γαλλικὸν τε καὶ Γαλατικὸν καλοῦσιν, ἀρειμένιον τε καὶ θημικὸν ἔστι καὶ ταχὺ πρὸς μάχην.»

(4) Τίτ. Λίβ. γ, 34.

φαιτικῶν Ἀλπεων, καὶ πρὸς νότον πέραν τοῦ Πάδου μέχρις Ἐτρουρίας καὶ τοῦ ποταμοῦ Αἰπίου, παρὰ τῷ Ἀγκῶνι κατ' ἀρχάς, ὀψιαιτέρον δὲ μέχρι τοῦ Ρουβίκωνος ποταμοῦ, ῥέοντος μεταξὺ Ἀγκῶνος καὶ Ἀριμίνου παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν εἰς τὴν Ὀμβρικήν. Ἐξαιρουμένου τοῦ πρὸς δυσμὰς πέραν τοῦ Τρεβίου ποταμοῦ, ὅπου ἐξετείνετο ἡ *Λιγυρία* ἢ *Λιγυστική*, οἰκουμένη ὑπὸ λαοῦ μὴ Γαλατικῆς καταγωγῆς. Ὄκουν δὲ πέραν μὲν τοῦ Πάδου ἐν τῇ Τρανσπαδανῇ Γαλατίᾳ ΒΔ. οἱ *Σάλασοι*, πόλιν ἔχοντες πρωτεύουσαν τὴν Ἐποριδίαν, ἀνατολικώτερον παρὰ τὸν Σεσίτην μέχρι τῆς Βρεξίας πόλεως οἱ *Ἰνσουβροί*, πρωτεύουσαν ἔχοντες τὸ Μεδιόλανον, πρὸς νότον δὲ τῆς λίμνης Βενάκου (*Lacus Benacus*) οἱ *Κενομάνοι*, ἐνθα ἦσαν καὶ αἱ ἀρχαῖαι πόλεις Βερώνη καὶ Μάντουα. Ἐκτὸς τούτων ὄκουν ἄνω τοῦ Πάδου καὶ Λιγυστικαί τινες φυλαὶ ἰδίως οἱ *Ταυρίνοι* (ἐν τῇ γῶρᾳ τοῦ νῦν Τουρίνου). Εἰς δὲ τὴν βόρειον σειρὰν τῶν Ἀλπεων ὄκουν οἱ *Λεπόντιοι* ΝΔ. τῆς λίμνης Βερβάνου (*Lacus Verbanus*), οἱ *Καμοῦνοι* ΒΑ. τῆς λίμνης Λαρίου (*Lacus Larius*), περὶ δὲ τὴν λίμνην Σέβινον οἱ *Εὐγάνιοι* καὶ *Ὀρόβιοι*. Ἐντεῦθεν δὲ τοῦ Πάδου ἐν τῇ Κισπαδανῇ Γαλατίᾳ ὄκουν οἱ *Βόιοι* εἰς οὗς ἀνήκε καὶ μέρος τι πέραν τοῦ Πάδου ὑπὸ τὸν Ἀδούαν ποταμὸν ἐν τῇ νῦν Πάρμα, Μοδένη καὶ Βονωνία. ΒΑ. δὲ αὐτῶν ἐξετείνοντο οἱ *Λίγγονες* πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πάδου, ΝΔ. δὲ οἱ *Σένωνες*.

Ἦρχισαν δὲ τὰς ἐπιδρομὰς ταύτας οἱ Ἰνσουβροὶ βασιλεύοντες ἐν Ῥώμῃ, οἷς εἴρηται, Ταρκυνίου κατὰ τὸ 600 π. Χ. Ἐξηκολούθησαν δὲ μεταναστεύοντα καὶ ἄλλα Γαλατικὰ φύλα μέχρι τοῦ 400 περίπου, ὅτε τελευταῖον οἱ Σένωνες εἰσῆλθασαν πολὺ περισσότερον πρὸς νότον ἐκδιώκοντες τοὺς πρώτους κατοίκους Λίγυας, Ἐτρούσκους, καὶ Ὀμβροὺς.

Λέγεται δὲ, ὅτι Ἀμβίγαθος ὁ βασιλεὺς τῶν Βιτουρίγων Κελτῶν, βλέπων αὐξοῦντα τὸν πληθυσμὸν τῆς γῶρας αὐτοῦ, ἀπέστειλε πολλοὺς τῶν ὑπηκόων εἰς κρείττονας χώραν ζήτησιν (1). Ἀρχηγοὶ τῶν μεταναστατῶν τούτων ἦσαν Σεγόθης καὶ Βελλόθης, ἀδελφίδοι τοῦ Ἀμβιγάθου· ὃν ὁ μὲν Σεγόθης μετὰ τῶν Βοίων ἐστράπετο τὴν πρὸς Ἐρκόνιον δάσος εἰς Γερμανίαν, οἱ δὲ περὶ Βελλόθης ὑπερβάντες τὰς Ἀλπεὶς κατέλαβον μέρος τῆς βορείου Ἰταλίας. Χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ Κενομάνοι, ἐφ' ἑξῆς δὲ οἱ Λέβιοι καὶ Ἀνῆνες· τέταρτον δὲ οἱ Βόιοι καὶ Λίγγονες οἱ πάντες Γαλάται ὑπερβάντες τὰς Πεννίνας Ἀλπεὶς καὶ τὸν Πάδον, ἐγκατέστησαν πρὸς νότον αὐτοῦ μεταξὺ Βονωνίας καὶ Ῥαβέννης.

Περίπου δὲ ἔτη διακόσια μετὰ τὴν μετανάστασιν τοῦ Βελλόθης οἱ Σένωνες Γαλάται, Παρισίοις συνεχεῖς καὶ τοῖς περὶ Μεύσην, πέμπτον ἤδη Βρένου ἡγουμένου, εἰσῆλθασαν εἰς Ἰταλίαν, κυριεύσαντες δὲ τὴν πρὸς βορρᾶν καὶ διώξαντες τοὺς Τυρρηνοὺς πρὸς δύσιν, ἐπολιόρκουν δὲ τὴν πόλιν αὐτῶν Κλούσιον, πόλιν

ὀχυρὰν καὶ εὐάνδρον, ὅτε οἱ Ῥωμαῖοι προσείχον εἰς τὸν κατὰ τῶν Οὐγγίων πόλεμον (394 π. Χ.). Οἱ Κλούσινοι πολιορκούμενοι ἐπεκαλέσθησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ἔστειλαν ἐπὶ τούτῳ πρέσβεις πρὸς τοὺς Γαλάτας, τοὺς τρεῖς Φαβίους. Ἀποτυχοῦσας δὲ τῆς πρεσβείας, οἱ Φαβιοὶ εἰσέρχονται εἰς τὸ Κρούσιον καὶ ἀντιτάσσονται κατ' αὐτῶν, καὶ τινὰ τῶν Γαλατῶν στρατηγῶν ἀναρεῖ τις τῶν Φαβίων. Ὀργισθεὶς δὲ ὁ Βρένος στρατεύει κατ' αὐτῆς τῆς Ῥώμης δρομαίως, παρὰ δὲ τὸν Ἀλλίαν ποταμὸν φθὰς καὶ εὐρών τοὺς Ῥωμαίους σκοποῦντας γὰ ἀντιταχθῶσι, συγκροτεῖ μάχην καὶ νικητὴς ἐξέρχεται. Εἰσελαύνει ἔπειτα εἰς τὴν Ῥώμην καὶ μὴ εὐρών ἄλλους εἰμῆ τῶν Πατρικίων τινὰς, διότι οἱ ἐπιζήσαντες μετὰ τὴν μάχην τοῦ Ἀλλίου ἐφύλαττον τὸ Καπιτώλιον, παρέδωκε τὰ πάντα τῷ πυρὶ καὶ σιδήρῳ (1). Κατέσχον ἤδη τὴν Ῥώμην πλέον τῶν ἑξ μηνῶν, ἕως οὐ ἀναδειχθέντος Δικτάτορος τοῦ Φουρίου Καμίλλου, μετ' οὐ πολὺ κατεδιώχθησαν καὶ τέλος ἔβηδόν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κατεκόπησαν.

Πετὰ ταῦτα ἠγέρθησαν μεταξὺ αὐτῶν ἐμφύλιοι πόλεμοι, ὑφ' ὧν κατεσπαράττοντο. Μετ' οὐ πολὺ δὲ αἴφνης εἰσβάλλουσι πρὸς ἐκδίκησιν τῶν σφαγέντων ὁμογενῶν αὐτῶν μετὰ πολλῶν μυριάδων, στρατοπεδεύσαντες πλησίον τοῦ Ἀνίωνος ποταμοῦ. Οἱ Ῥωμαῖοι τότε φόβῳ καταληφθέντες ἐκλέγουσι Δικτάτορα τὸ πέμπτον ἤδη τὸν Φ. Κάμιλλον, ὅστις ἐξελθὼν κατ' αὐτῶν ἐνίκησε, καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψεν (2). Ἐκτοτε λέγεται ὅτι Γαλατικὰ φύλα ληστείας ἕνεκα ἐστράφησαν εἰς Παννονίαν, Ἰλλυρίαν, Θράκην, Μακεδονίαν, Ἑλλάδα καὶ ἐφ' ἑξῆς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ Κ. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΠΡΟΣΦΟΡΑ.

—οοο—

Ὁ Κ. Ἀριστείδης Γ. Εὐμορφόπουλος, οὗ τινος τὰς προσφορὰς εἰς τὸ Ἀμαλίσιον καὶ Ἀρσάκειον καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον τοῦ Χ. Κώστα ἀνηγγεῖλαμεν ἄλλοτε, καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Κ. Μαρία ἐνεγράφησαν, ἐκεῖνος μὲν μέλος αὐτῆ δὲ εὐεργέτης τῆς Φιλεκπ. Ἐταιρίας, προσενεγκόντες δραχμὰς ἑπτακοσίας. Πρὸς τούτοις ὁ Κ. Α. Εὐμορφόπουλος, προσέφερεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Παρθεναγωγείου καὶ εἰκοσὶν ἀντίτυπα τοῦ γνωστοῦ ὁδοπορικοῦ τοῦ Chateaubriand.

ΠΑΡΟΡΑΜΑ.

—οοο—

Εἰς τὴν ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ καταχωρηθεῖσαν βιογραφίαν τοῦ Κ. Ν. Κωστή, ἐλησημονήθη ἡ ὑπογραφή Α. Θ.

(1) Τίτ. Αἰθ. ἐνθα ἄνωτ. Πολ. Β'. 17. Διοδ. Σικελ. 12, 113 ἔτι βιβλ. Η, 24. Πλούτ. Καμ. 18'.

Σουῖδ. ἐν Λέξει. Στραβ. Α', 1, Γαλλία.

(2) Πλούτ. Καμ. ἐνθα ἄνωτ. Τίτ. Αἰθ. V, 37, 46—57—52, Πολιτ. Β'. 18. Διοδ. Σικελ. 12, 113, Ἐλερ. 1, 20.

(1) Τίτ. Αἰθ. VI, 40—41. Πλούτ. Καμ. 40—41.